

Animals

10. Crossing Europe Filmfestival

Linz, 23.-28. april 2013

Matevž Jerman

Jubilejni Crossing Europe je znova dokazal, da gre za enega osrednjih avstrijskih filmskih festivalov z izrazitim značajem, ki ga v obdonavskem mestu toplo sprejemajo tako domače občinstvo kot številni gostujoči avtorji. Selekcija se pod skrbno taktirko direktorice Christine Dollhofer osredotoča na prvence ali druge zaporedne celovečerce prodornih avtorjev ter vsako leto konsistentno ponudi relevanten pregled sveže in angažirane evropske produkcije.

Čeprav z najprijetnejšimi presenečenji postrežejo predvsem sekcije onkraj igranega tekmovalnega programa, se je letošnji festivalski zmagovalec izkazal za pravi mali čudež. Zgolj deset tisoč evrov težak bravurozni prvenec **Boy Eating the Bird's Food** (To agori troi to fagito tou pouliou, 2012, Ektoras Lygizos) je portret treh dni v življenju triindvajsetletnega Yorgosa, ki kljub svoji izjemni nadarjenosti za petje nima službe in iz dneva v dan vse bolj strada ter tone globlje v pomanjkanju, prisiljen tudi v to, da lakoto teši s pičo svojega kanarčka. Yorgos je, tako kot tisoče drugih prebivalcev današnjih Aten, žrtev

finančne krize in lastnega ponosa, hlastanje za dostojnim preživetjem pa Lygizos beleži s fluidno, skorajda dokumentarno kamero, ki se od protagonista zares ne oddalji niti v najintimnejših trenutkih. Film v pretresljivem beleženju grškega vsakdana z domala ikonskimi prizori v spomin priključ prikaz brezizhodnosti in psihološkega bremena nekega drugega mesta v neorealistični klasiki *Nemčija, leta nič* (Germania anno zero, 1948, Roberto Rossellini), primerjava opustošenega Berlina in Aten v razsulu se danes zdi v marsičem na mestu.

O tem priča tudi dokumentarec **100 (Alexandras 173, Athens)** (100 [Alexandras 173, Athina], 2012, Gerasimos Rigas), ki v popolnoma wisemanovski maniri, skladno s ščepcem lucidnega humorja, beleži dogajanje na eni izmed policijskih telefonskih central v Atenah. Vse, kar vidimo, so policisti, ki odgovarjajo na klice v sili, slišimo pa glasove številnih Atenčanov, ki kličejo na pomoč. In to je presenetljivo vse, kar potrebujemo, da se razodenejo simptomi mesta nenehnih nemirov, rastoče nestrpnosti, nervoze in nasilja, ki so spremenili podobo in značaj

Aten v zadnjih šestih letih. Skupaj s filmom **A.C.A.B. All Cats Are Brilliant** (Syghariritiria stous aisiodoxous?, 2012, Constantina Voulgaris), še enim igranim portretom grške izgubljene generacije, ki se je uvrstil v tekmovalni program, nadaljujejo niz filmov izjemno vitalnega novega vala grškega filma in dokazujeta, da filmska umetnost v Grčiji kljub praktično neobstoječim sredstvom ostaja več kot le aktivno področje boja in kritičnega zrcaljenja družbene realnosti.

Podobno držo zavzema tudi švedski **Eat Sleep Die** (Äta sova dö, 2012, Gabriela Pichler), ki najbolje odgovori mantram neoliberalne doktrine s pripovedjo o Raši, enaidvajsetletni tovarniški delavki v švedskem mestecu, ki živi z bolnim očetom in se skupaj z njim nenadoma sooči z brezposelnostjo. Nasproti izjemni iniciativi pri iskanju nove zaposlitve Raši stojijo predsodki do priseljencev, birokratski aparat socialnih služb, finančna nezmožnost pridobivanja potrebnih kvalifikacij, vsesplošno nižanje stroškov in pomanjkanje novih delovnih mest. Zapomnljiva naturalistična predstava mlade protagonistke Nermine Lukač in

Eat Sleep Die

neposredna režija Pichlerjeve ponudita verodostojen prikaz začaranega kroga v življenju deprivilegiranih pripadnikov delavskega razreda, ki postaja vse bolj opazen tudi v do pred kratkim najbolj stoječih evropskih državah.

Med tekmujočimi filmi ne gre mimo nagajenca linškega občinstva *Animals* (2012), estetiziranega, spotovskega, temačno pravljničnega debija španca Marçala Forésa, ki preobrača številne klišejske elemente in arhetipe sodobne najstniške romance s ščepcem nadnaravnega. Tako po svojem videzu kot tematiki deluje film izjemno holivudsko, a si pri tem upa biti drzen in enigmatičen. Protagonist Pol je na prvi pogled tipičen hipster, zasanjan srednješolski kitarist, ki se sooča z odkrivanjem lastne spolne identitete in odraščanjem, na poti pa mu stojijo zaščitniški brat, govoreči plišasti medved in alegorične temne sile. Kar film pridobi z nenehnim citiranjem popkulturnih referenc in domiselno razdelavo žanra, izgubi s svojimi medlimi liki, ki so kljub vsemu enako statični in enoplastni kot njihovi vrstniki v sorodnih generičnih TV-serijah. Vseeno dovolj sveže, da ostane v spominu in nas pusti v pričakovanju Forésovih novih del. V tem kontekstu velja omeniti še britansko dramo *The Comedian* (2012) izraelca Toma Shkolnika, atmosferični in deloma avtobiografski izrez živahne londonske scene v življenju trideset-in-nekaj-letnega Eda, ki se neuspešno trudi uspeti kot stand-up komik, medtem ko se mu življenje drobi na koščke. Poleg tega, da ostane brez službe, se namreč zaplete v strastne ljubezenske dileme med šarmantnim Nathanom in svojo najboljšo prijateljico Elise. V glavni vlogi blesti Edward Hogg, ki je med britanskimi

igralci v vzponu bržkone prvi kandidat v vrsti za naslednika Michaela Fassbenderja, režija, ki je temeljila na dolgih pripravah in delu z igralci, pa je čutna, vzdušna, nepretenciozna in postreže z nepozabno končno sekvenco pogovora med protagonistom in skorajda numinoznim taksistom.

V tradicionalno močni sekciji dokumentarnih filmov je letos slavil *Father's Garden – The Love of My Parents* (Vaters garten – Die Liebe meiner Eltern, 2013, Peter Liechti), v katerem vzame dvainšestdesetletni režiser pod drobnogled svoj odnos s starši in se odloči opraviti revizijo preteklosti. Intimni in iskreni dokumentarec zaokroži uporaba lutkovne animacije sojenja fiktivni zajčji družini. Družinska tematika je zaznamovala tudi film *Private Universe* (Soukromý vesmír, 2012, Helena Třeštíková). Večkrat nagrajena češka veteranka dokumentaristike Třeštíková je film začela snemati že leta 1974 ob rojstvu Honze, sina svoje najboljše prijateljice Jane in njenega moža Petra, ter nadaljevala tako, da je nadaljnjih sedemtrideset let vsako leto redno dokumentirala njihovo življenje. Rezultat je fascinanten vpogled v odraščanje in staranje Honze ter hkrati staranje drugih članov, njihovih pričakovanih in odnosov znotraj družine skupaj z vzporednim razvojem češke družbe skozi desetletja.

O aktualnih razmerah na sosednjem Slovaškem je znotraj festivalske dokumentarne sekcije Working Worlds pričal aktualni dokumentarec *Graduates – Freedom Is Not For Free* (Absolventi – Sloboda nie je zadarmo, 2012, Tomáš Krupa), ki se skozi zgodbe treh nekdanjih študentov osredotoča na perspektive diplomirancev družboslovnih in umetniških smeri ter na večkrat nepre-

segljivo diskrepanco med talenti, željami in dejanskim povpraševanjem na trgu dela, ki je več kot prisotna tudi pri nas. Prava mojstrovina pa je definitivno zmagovalec dokumentarne sekcije v lanskih Karlovih Varih *Zadnji reševalci v Sofiji* (Poslednata lineika na Sofia, 2012, Ilian Metev), vsekakor eden izmed evropskih dokumentarcev leta 2012. Režiser stoično spremlja intervencijsko rešilno vozilo ter ekipo z voznikom, zdravnikom in medicinsko sestro po cestah in stranpoteh bolgarske prestolnice, kjer je za milijon prebivalcev na voljo vsega trinajst rešilcev. Boleče vprašanje, ki ga film tiho postavlja, je, kako kljub vsemu ohraniti sočutje znotraj prenasičenega in nedelujočega sistema.

Evropsko panoramo igranih celovečercer so dopolnili nekateri izmed najbolj izstopajočih naslovov preteklega leta: *V megli* (V tumane, 2012, Sergej Loznica), *Onkraj griča* (Tepenin ardi, 2012, Emin Alper) in *It's All So Quiet* (Boven is het stil, 2013, Nanouk Leopold). Letošnja retrospektiva je bila posvečena Przemysławu Wojcieszku, poljskemu wunderkindu, ki ima pri svojih devetintridesetih za seboj že pet uspešnih, stilsko dovršenih in angažiranih celovečercer ter film v nastajanju. Eno največjih presenečenj pa gre nedvomno pripisati projekcijama vseh šestih epizod norveške humoristično kriminalne serije *Hellford* (2012, več režiserjev), v kateri spremljamo zgođe in nezgođe ne ravno bistrega Salmandra, policista, ki ga po spletu nesrečnih okoliščin premestijo na sever Norveške v majhno, obskurno vasico, ki pod površjem skriva mnogotere skrivnosti. Izjemno posrečena mešanica absurdnega stranišnega humorja in parodije na kultne serije tipa *Twin Peaks* (1990–1991) je delo avtorjev norveške zombikomedije *Krvavi sneg* (Død snø, 2009), Tommija Wirkole, Stiga Frode Henriksena in komika Zahida Alija, pravice za adaptacijo serije pa je že odkupil ameriški Showtime.

100 (Alexandras 173, Athens)